

BERLIJN, GOED OP WEG

AANKOMST

Waar arriveer ik?

Berlijn heeft tegenwoordig nog slechts één luchthaven (► blz. 108). Kom je met de **trein**, zoek dan vooraf uit of je hotel in de omgeving van station Spandau, Gesundbrunnen of Südkreuz ligt. De hogesnelheidstreinen (ICE) stoppen er ook en door daar uit te stappen, vermijd je de drukte van het Hauptbahnhof.

EN DAN?

Schaf de **Berlin WelcomeCard** aan vóór je op reis gaat of direct bij aankomst in Berlijn. Met de kaart reis je onbeperkt in het openbaar vervoer (U- en S-Bahn, tram, bus en veerboten van de BVG) en krijg je korting op bus- en boottochten, bij musea, theaters en in enkele restaurants (48 uur €26,90, 72 uur €37,50). Voor de all-inclusiveversie van de WelcomeCard betaal je €119. De kaart is verkrijgbaar als een onlineticket (berlin-welcomecard.de), bij een van de automaten van de BVG en in hotels.

In het Bode-Museum

PARKEREN

Wat kost een kaartje voor het openbaar vervoer?

In Berlijn kun je de auto beter bij het hotel parkeren en verder reizen met het OV. Je vervoersbewijs koop je bij een BVG-automaat of via de BVG-app (voordeel: je hoeft nergens aan te sluiten in een wachtrij). Enkeltje voor tariefzones A en B €3,80, 4-rittenkaart €11,60 (voor nadere info zie ► blz. 108).

VERKENNEN

Panoramisch uitzicht over de stad. Het uitzichtplatform op de Kollhoff-Tower aan de Potsdamer Platz bevindt zich op 103 m hoogte. Vanaf hier kun je je ogen in alle richtingen over de stad laten dwalen: van Tiergarten via de Reichstag naar de Fernsehturm, de Berliner Dom en de Gedächtniskirche.

Een uitstekend idee: zoek bij het invallen van de avond een plekje aan de waterkant

EN GAAN!

De leukste, snelste en goedkoopste manieren om Berlijn te leren kennen.

Zoek een plekje in bus 100 of 300 en zoef op authentiek Berlijnse wijze langs de belangrijkste bezienswaardigheden. Doe een bevolkingsonderzoek in bus M29, die vanuit prachtwijk Kreuzberg via de Ku'damm naar het hooghartige Berlijn (Zehlendorf) koerst. Of stort je in het weekend op tram M10 of nachtbus N8 in het feestgedruis.

Berucht: de M10

ADEMPAUZE

Waar strijk ik neer om de flair van de stad in me op te nemen?

Zoek een bankje aan het Landwehrkanal of aan de Spree – tegenover het Museumsinsel in het gezellige Monbijoupark of aan de rustige Friedrichsgracht. Hier ben je in het hartje van de stad, maar niet in de drukte, met uitzicht op het ministerie van Buitenlandse Zaken.

DE AUTEUR

Sinds 1994 reis ik voor reportages en reisboeken de hele wereld over, maar als ervaren journalist en ras-echte Berlijnse schrijf ik met liefde over mijn geboortestad. Nieuwsgierig geworden? Kijk eens op GeckoStories.com.

GOED GELAND?

Op de volgende twee bladzijden lees je over de geschiedenis en de indeling van de stad en hoe de mensen er leven.

BERLIJN IN CIJFERS

0

UREN PER DAG MOETEN DE CAFÉS
EN CLUBS VERPLICHT GESLOTEN
ZIJN. EN DAT AL SINDS 1949.

12,7

MILJOEN BEZOEKERS
KWAMEN ER IN 2024
NAAR BERLIJN.

3

OPERATHEATERS ZIJN ER IN
BERLIJN - ALS ENIGE STAD
IN DE HELE WERELD.

12

DISTRICTEN TELT DE STAD, ELK MET EEN
EIGEN BURGEMEESTER.

25

D-MARK MOEST JE
VROEGER VERPLICHT
WISSELEN BIJ EEN
BEZOEK AAN
OOST-BERLIJN.

138

- DAT IS, OMGEREKEND, DE
SCHOENMAAT VAN 'GOLDELSE' OP HET
TOPJE VAN DE SIEGESSÄULE.

18,4

% BOSOPPERVLAK MAKEN VAN BERLIJN
DE BOSRIJKSTE MILJOENENSTAD VAN
DUITSLAND.

155

KM LANG WAS DE
MUUR ROND WEST-
BERLIJN TUSSEN 1961
EN 1989.

71.000

TUINEN (ONGEVEER)
SIEREN BERLIJN.

180

MUSEA TELT DE STAD - VEEL
MEER DAN HET AANTAL
REGENDAGEN.

2.325.509,6

TON STEENKOOL EN VOEDSEL WERDEN
IN 1948/1949 PER Vliegtuig
AANGEVOERD.

892

KM² MEET HET STADSOPPERVLAK.
DAARMEE IS BERLIJN DE GROOTSTE
STAD VAN DUITSLAND.

1316

M IS HET LANGSTE OVER-
GEBLEVEN STUK VAN DE
MUUR, DE EAST SIDE
GALLERY.

4800

BEZOEKERS KUNNEN TEGELIJK
TERECHT IN DE DEUTSCHE OPER, DE
STAATSOPER EN DE KOMISCHE OPER.
EEN WERELDRECORD.

1500

EVENEMENTEN VINDEN
ER DAGELIJKS PLAATS
IN DE STAD.

1600

DÖNERZAKEN ZIJN ER
IN BERLIJN - MEER DAN
IN ISTANBUL.

1700

BRUGGEN TELT DE STAD
(ZOVEEL HEEFT ZELFS VENETIË
ER NIET).

300

FILMS EN SERIES
WORDEN HIER
JAARLIJKS
OPGENOMEN.

368

M HOOG IS DE FERNSEHTURM, HET
HOOGSTE GEBOUW VAN DUITSLAND.

HET CENTRUM VAN DE MACHT - REGIERUNGSVIERTEL

Het Rijksdaggebouw **1** staat symbool voor de – soms kwetsbare – Duitse democratie. Dit historische parlamentsgebouw vormt, samen met de moderne overheidsgebouwen in de bocht van de Spree, de nieuwe regeringswijk van de Duitse hoofdstad. Wellicht loop je hier een Duitse politicus tegen het lijf. Je kunt ook een vergadering van de Bondsdag bijwonen.

De hoge verbindingsbrug is meestal leeg. De leden van de Duitse Bondsdag zijn ofwel links ofwel rechts van de Spree aan het werk. Of misschien wordt er door de afstand minder met documenten geslept en gaat alles per e-mail

Het beste uitzicht op de regeringswijk heb je vanaf de andere kant van de rivier de Spree, zittend op een bankje of de grote trap voor het **Marie-Elisabeth-Lüders-Haus** **2**. Over de rivier en de excursieboten heen zie je het **Reichstagspräsidentenpalais** **3** en het Rijksdaggebouw – de juiste plek om stil te staan bij de waarde van een vrije democratische samenleving, waar je vrij je

mening kunt geven zonder het risico daarvoor vervolgd te worden. Als op zondagmiddag een helikopter bij het **Bundeskanzleramt** **4** (of kortweg 'Kanzleramt') landt, wordt duidelijk dat top politici ook in het weekend nooit echt vrij zijn.

Tegenwoordig verlenen de regeringsgebouwen nieuwe glans aan de Spree, waar de Tweede Wereldoorlog diepe wonden in het stadsbeeld van Berlijn sloeg en lange tijd alleen braakliggende terreinen lagen. Nu wordt hier politiek bedreven. Politiek met een spoor aansluiting kun je zeggen, want de grote constructie van staal en glas van het nieuwe **Hauptbahnhof** **5** ligt er pal tegenover. Via een voetgangersbrug kom je bij de **Zwitserse ambassade** **6** en het Bundeskanzleramt. Iets westelijker ligt de rode zandstenen **Moltkebrücke** **7**.

BOLWERK VAN DE POLITIEK

Het Kanzleramt, waarin kantoren van de bondskanselier, vergaderruimtes en conferentiezalen zijn gevestigd, oogt als een vriendelijke vesting. Helmut Kohl, de 'kanselier van de Duitse eenheid', liet het representatieve, maar zeker niet protserige gebouw in 1997-2001 ontwerpen door de Berlijnse architecten Axel Schultes en Charlotte Frank. Het valt niet meteen op, maar met zijn oppervlak van 12.000 m², verdeeld over een centrale kubus en twee zijvleugels, is het Kanzleramt achtmaal zo groot als het Witte Huis in Washington. Op het plein voor het centrale deel staat een sculptuur genaamd *Berlin* van de Baskische beeldhouwer Eduardo Chillida.

WAAR DE AFGEVAARDIGDEN VERGADEREN ...

De Paul-Löbe-Allee leidt rechtstreeks naar de **Platz der Republik** **8** en het imposante Rijksdaggebouw, waar het Duitse parlement vergaderde. Het werd ten tijde van het Duitse Keizerrijk door Paul Wallot ontworpen en in 1894 voltooid. De opdracht *Dem Deutschen Volke* op het fronton boven de ingang werd in 1916 toegevoegd. Twee jaar later riep Philipp Scheidemann hier de republiek uit. In 1933 werd de Rijksdag in brand gestoken, mogelijk door de Nederlandse communist Marinus van der Lubbe. De nazi's gebruikten de brand om elke oppositie de kop in te drukken. Na de oorlog stond het gebouw er wat verloren bij,

Enigszins verstopt achter bomen verheft zich het Kanzleramt. Overal in Berlijn kom je heel dicht in de buurt van de regering en het parlement

RUIM EN RUSTIG

Ten zuiden van het Kanzleramt ligt een ruim en rustig **beeldenpark**. Een gedenkplaat herinnert aan de vroegere **Krollloper**, het operagebouw waar de nazi's na de brand in de Rijksdag (februari 1933) hun toevlucht zochten en waar in maart de Machtigingswet van 1933 werd aangenomen, waarmee het parlement zichzelf buitenspel zette en Hitler feitelijk onbeperkte macht kreeg. Hiervandaan loop je zo Tiergarten in, een oase voor wie rust zoekt.

HET MUSEUMLANDSCHAP VAN BERLIJN

Waarvoor kies ik? Oude schilderijen, dinosauriërs, nazi-Duitsland of het Schloss? Berlijn telt bijna tweehonderd musea, dus enkele tips zijn zeker welkom. Bijvoorbeeld: 1. Humboldt Forum; 2. Gemäldegalerie; 3. FHXB, Kreuzberg; 4. Museum für Fotografie; 5. Berlin Story Bunker.

Bezoekers van deze musea gaan ook naar: Topographie des Terrors, Gedenkstätte Berliner Mauer, Antikensammlung, Deutsches Historisches Museum (DHM), Mauermuseum, Jüdisches Museum, Neues Museum, Deutsches Technikmuseum, DDR-Museum, Holocaust Ort der Information, Gedenkstätte Hohenschönhausen.

TIPS VOOR HET MUSEUMBEZOEK

Waar vind ik een overzicht van alle musea?

Op berlin.de/museum/a-bis-z kun je je voorbereiden op je bezoek aan ruim 175 musea. Ze worden op deze pagina van a tot z opgesomd. Ook museumsportal-berlin.de/museen geeft een handig alfabetisch overzicht. Bijzonder handig voor onder meer het Museumsinsel is smb.museum, dat een uitstekend overzicht geeft, met alle noodzakelijke informatie, entreprijzen, openingstijden en de mogelijkheid om voor je bezoek een tijdslot te reserveren.

Wat betaal ik voor een museumbezoek?

De musea in Berlijn hanteren redelijke toegangsprijzen. Een toegangskaartje voor het DHM (zie blz. 79) kost slechts €7, voor de Berlin Story Bunker €18 (audioguide inbegrepen). Op meer dan 170 locaties krijg je korting met de **Berlin WelcomeCard** (berlin-welcomecard.de, geldig voor 2-6 dagen, €28,50-62), doorgaans circa 25%. Zo lang de kaart geldig is maak je bovendien gratis gebruik van BVG en S-Bahn. De **Berlin WelcomeCard Museumsinsel** is 72 uur geldig voor het openbaar vervoer en de musea van het Museumsinsel (€62). De **Museumspass Berlin** (smb.museum, €32/16) biedt gedurende drie opeenvolgende dagen zonder extra kosten toegang tot ruim dertig aangesloten musea. **Gratis toegankelijke musea:** o.a. Futurium, het Ethnologisches Museum (aan het Humboldt Forum), Mauergedenkstätte, Holocaust-Mahnmal, Jüdisches Museum, Haus der Wannsee-Konferenz...

Ongelofelijk wat je met licht, fotografie en video kunt doen

OUDE EN NIEUWE GESCHIEDENIS IN BERLIJN

De moderne geschiedenis van Duitsland is in de Berlijnse musea overal zichtbaar. De nadruk ligt daarbij op de perioden van de nazi's en de DDR. Enkele van de genoemde musea en gedenkplaatsen liggen dicht bij elkaar en zijn goed te voet te bereiken.

OVERZICHT

Deutsches Historisches Museum, DHM

📍 kaart 2, H 3-4
De omvangrijkste expositie over de Duitse geschiedenis – waarin unieke voorwerpen te zien zijn – legt verbanden tussen historische gebeurtenissen en de maatschappij, de economie en de tijdgeest. Als je alles wilt zien, heb je zeker een halve dag nodig. Tijdelijke exposities over belangrijke episoden in de Duitse en de Europese geschiedenis zijn te zien in het nieuwe, vier verdiepingen tellende gebouw van de Chinees-Amerikaanse architect Pei. Elke dag kun je hier terecht voor rondleidingen, weinig vertoonde films in de bioscoop van het Zeughaus of evenementen in de Schlüterhof – soms loop je er zelfs de minister van Buitenlandse Zaken tegen het lijf.

Unter den Linden 2, dhm.de, dag. 10-18, do. 10-20 uur €7/3,50, tot 18 jaar gratis

ALLES OVER BERLIJN

Berlin Story Bunker

📍 G 6
Dé plek om je bezoek aan Berlijn te beginnen. De tentoonstellingen in een 6500 m² grote bunker van vijf verdiepingen uit de Tweede Wereldoorlog – de voormalige Reichsbahnbunker bij het Anhalter Bahnhof – voeren je door de Berlijnse en Duitse geschiedenis, met de nadruk op het Derde Rijk, het Wirtschaftswunder en de Muur. De over drie verdiepingen verspreide expositie **Hitler – wie konnte es geschehen** is de grootste ter wereld over Hitler en het Derde Rijk – van de geboorte van

Hitler tot de capitulatie. De expositie illustreert hoe Hitler zo populair kon worden, hoe Duitsland radicaliseerde en hoe de nazi's de wereld naar de ondergang leidden. Te zien is onder meer een maquette van de Führerbunker, met een kopie op ware grootte van de werkkamer van Hitler waarin hij in 1945 zelfmoord pleegde. De internationale media, van *The Washington Post* tot de BBC, zijn vol lof over de expositie. De ambassadeur van Israël: 'Ik was diep onder de indruk en ontroerd. Zo zou de strijd tegen antisemitisme, racisme en xenofobie eruit moeten zien.'

Het **1968 Museum** sluit chronologisch aan bij de hiervoor genoemde tentoonstelling over Hitler en het Derde Rijk. De nadruk ligt hier op Duitslands comeback in de jaren na de oorlog, ten tijde van de studentenopstanden en de hereniging. De tentoonstellingen zijn omvangrijk, dus plan 3 tot 5 uur in voor een bezoek en ga zeker op pad met de audioguide. De 30 minuten durende film *The Making of Berlin* laat zien wat de Berlijners van hun stad hebben gemaakt. Het museum is bekroond met de innovatieprijs 'Land der Ideen'.

Schöneberger Straße 23a, berlinstory.de, S: Anhalter Bahnhof, U: Mendelssohn-Bartholdy-Platz, dag. 10-19 uur (laatste entree 17.30 uur), €18/12 (alleen pinpas of creditcard)

NAZITERREUR

Topographie des Terrors

📍 G 5
Een aangrijpende expositie op het terrein van het vroegere Gestapo-hoofdkwartier, voor het grootste deel in de